REPOLA-SEURA R.Y.

Repolainen 76

Jäsentiedote 2/2016

www.repola-seura.net

Repolainen

Repola-seura ry:n jäsenlehti

Numero 76, 2/2016, toukokuu
Numeron 77 aineisto lähetettävä päätoimittajalle 20.8.2016 mennessä

Päätoimittaja
Pertti Rannikko
pertti.rannikko@uef.fi
puh. (013) 717422
Huhtilammentie 945, 82160 Oskola

Toimittajat
Valentina Afanassieva
Antti Pottonen
Ville Pänttönen
Asko Saarelainen

Repola-seura ry

Hallituksen ja toimihenkilöiden yhteystiedot ovat takakannen etusivulla. Seuran nettisivut ovat osoitteessa www.repola-seura.net, josta löytyy myös vanhoja Repolaisen numeroita.

Jäsenhakemukset ja osoitteenmuutokset
Jäsensihteeri Päivi Kiiskinen, Kiehiskuja 3, 80140 Joensuu,
gsm 050 511 6580, paivi.kiiskinen1@gmail.com

Vuosijäsenmaksu 20 €, ainaisjäsenmaksu 200 €, kannatusjäsenmaksu 100 €, perheenjäsenmaksu puolisosta ja alle 15-vuotiaasta lapsesta 0 €.
Seuran pankkitili: Op Polvijärvi FI05 5354 0420 0466 26.

Painopaikka: Kirjapaino PR-Offset, Joensuu

Kansikuva: *Lieksalaiset Taina Kiiskinen ja Aija Väätäinen opastavat kurssilaisia Mujejärvellä helmikuussa pidetyllä huovutus- ja matonkudevirkkauksen kurssilla. Rajaseudun naisten yhteistyöstä kerrotaan tämän lehden sivuilla 8–11.*

Repola-seuran kuulumisia

Repola-seuran vuosikokous pidettiin 19. maaliskuuta Juminkeon tiloissa Kuhmossa. Ennen varsinaista kokousta niukaksi jäänyt vuosikokousväki sai kuulla ja nähdä Markku Niemisen mieliinpainuvan Juminkeon esittelyn. Hämmästystä herätti, miten monipuolisesti multimediaa ja muuta nykytekniikkaa oli pystytty käyttämään Kalevalan esittelyssä. Kalevalaa saattoi kuulla ääneen luettuna lukusilla kielillä ja samalla katsoa kuvaruudulta, miten eri kulttuureissa oli kuvitettu eepoksen hahmoja. Näyttelysalissa saatoimme tutustua syyrialaisen taiteilijan Kalevalasta inspiraationsa saaneisiin isokokoisiin maalauksiin. Kesän ajan näyttelysalissa on esillä taas uusi näyttely, kuvataideja ääni-installaatio Kaikki riippuu auringosta. Koko heinäkuun ajan on toimintaa myös lapsille, joten kesämatkoilla kannattaa pistäytyä Kuhmossa ja Juminkeossa.

Varsinainen vuosikokous eteni hyvässä järjestyksessä Hannu Karhun puheenjohdolla. Hallituksen kokoonpanoon tuli yksi muutos, kun hallituksessa pitkään eri tehtävissä toiminut Tuula Kilpeläinen luopui jäsenyydestä ja tilalle valittiin Antti Pottonen. Tuula ei kuitenkaan luopunut seuran aktiivitoiminnasta vaan jatkaa edelleen taloudenhoitajana. Hallituksen järjestäytymiskokouksessa Joensuussa 3. toukokuutta valittiin taloudenhoitajan lisäksi myös muut toimihenkilöt jatkamaan tehtävissään

Repola-seuran hallituksen pitkäaikainen jäsen Tuula Kilpeläinen luopui vuosikokouksessa hallituksen jäsenyydestä mutta jatkaa edelleen taloudenhoitajana. Seura kiittää Tuulaa tähänastisesta panoksesta ja toivoo aktiivisuuden jatkuvan. Tuulan kuvasi maaliskuun vuosikokouksessa Lea Tserni-Puittinen.

(hallituksen jäsenet ja tehtävänjako ilmenevät takakannen etusivulta).

Seuran käytännön toiminnasta vastaamaan valittiin kolme työryhmää: Repolaisen toimituskunta, Repolan matkan järjestelytoimikunta sekä Repola-kirjan toimituskunta. Seuran kotisivujen päivittämisestä vastaa Päivi Kiiskinen ja sukututkimusasioissa yhteyshenkilöinä toimivat Lea Tserni-Puittinen sekä Tuula Kilpeläinen.

Vuosikokouksessa kerrottiin myös tuore tieto, että Karjalaisen kulttuurin edistämissäätiö on myöntänyt Repola-seuralle 1 900 euron apurahan Repolan alueen historiaa ja elämää käsittelevän yleistajuisen kirjan julkaisemiseen. Yhdessä Karjalan Sivistysseuran aikaisemmin myöntämän 500 euron apurahan kanssa seuralla on nyt koossa riittävä rahoitus kirjan painattamiseen, joten toimituskunta aloittaa määrätietoisesti kokoamaan kirjaa.

Kokouksessa keskusteltiin myös Repola-seuran hallituksen suunnittelemasta neuvottelumatkasta Inarin rajanylityspaikan kautta suoraan Lentieraan ja Repolaan. Matkustuskirjat toukokuun lopun matkaa varten on toimitettu Venäjän rajaviranomaisille jo maaliskuun alkupuolella, mutta lopullista päätöstä rajanylityksen onnistumisesta saadaan odottaa lähtöpäivään saakka.

Uutena asiana vuosikokouksessa ja myöhemmin hallituksen kokouksessa oli esillä myös Venäjän puolella suunnitteilla oleva Haukkasaaren elvyttämisprojekti (tarkemmin Repolaisessa 73). Hankkeen käynnistäjät ovat pyytäneet Repola-seuraa mukaan hankkeeseen. Hallitus antoi uuden jäsenensä Antti Pottosen tehtäväksi seurata hankkeen etenemistä ja käydä neuvotteluja seuran roolista aloitteentekijöiden kanssa.

Markku Nieminen esittelee Repola-seuran vuosikokouksen osallistujille syyrialaisen Jan Jwan Kurimin teosta Sammon puolustus. Etualalla hallituksen uusi jäsen Antti Pottonen (kuva Lea Tserni-Puittinen)

Pertti Rannikko

Juminkeko – portti Kalevalan maailmaan

Juminkeko on Kuhmossa sijaitseva kansallinen ja kansainvälistä toimintaa harjoittava kulttuurikeskus, joka vaalii Kalevalaan liittyvää kulttuuriperinnettä. Se toimii myös Suomen ja Karjalan tasavallan välisenä kulttuurivaihtokanavana. Juminkeon eräänä keskeisenä tehtävänä on kertoa kaikkein vanhimmasta suomalaisesta ja karjalaisesta kulttuurista nykyaikaisimman teknologian keinoin. Juminkeko on oman aikamme moderni muunnos kareliaanien sata vuotta sitten haaveilemasta suomalaisen kulttuurin pyhätöksi suunnitellusta Kalevalatalosta.

Kalevalaa monessa muodossa

Pysyvästi Juminkeossa on esillä yksi maailman laajimpia Kalevala-kokoelmia, jota voi siellä selailla myös sähköisesti, multimediaohjelman välityksellä. *Kalevala-tietolipas* ei vain näytä, minkä näköisiä erikieliset Kalevalat ovat, vaan sitä käyttämällä voi kuunnella Kaleva-

Juminkekon tämän vuoden kevätnäyttely esittelee syyrialaisen katseen Kalevalaan (kuva Juminkeko)

laa luettavan vaikkapa suahiliksi, japaniksi, serbokroatiaksi, kiinaksi, norjaksi, latinaksi tai esperantoksi ja tietenkin myös englanniksi, ranskaksi, saksaksi, venäjäksi ja espanjaksi. Kielinäytteitä on kaikkiaan yli neljänkymmenen. Samalla voi katsella, miltä eepoksen sankarit näyttävät eri kulttuurien kautta kuvitettuina: minkälainen on afrikkalainen Aino, vietnamilainen Väinämöinen, latvialainen Lemminkäinen tai persialainen Pohjan Akka.

Juminkeon näyttelysalissa on vuosittain esillä neljästä kuuteen Kalevalaan tai karjalaiseen kulttuuriin liittyvää näyttelyä. Suurin osa niistä on taidenäyttelyitä, mutta joukkoon mahtuu myös kansatieteellisiä näyttelyjä. Auditoriossa on mahdollisuus katsoa Juminkeon omana tuotantona valmistuneita multimedia-ohjelmia. Niitä on mm. Kalevalan synnystä, karelianismista, Elias Lönnrotin Kajaanin ajasta ja vienankarjalaisesta kulttuuriperinteestä. Ohjelmat eivät ole vain suomenkielisiä, vaan niitä voi katsoa englannin-, saksan-, ruotsin- tai venäjänkielisinäkin versioina. Kalevalan sisällöstä kertovaa ohjelmaa voi seurata kolmellatoista eri kielellä. Myös lapsia ja nuoria varten on valmistettu ohjelmia.

Virtuaalinen Juminkeko

Juminkeko-rakennuksen lisäksi on olemassa myös virtuaalinen Juminkeko, joka palvelee suuren yleisön lisäksi tutkijoita ja Kalevalasta sekä siihen liittyvästä perinteestä innoitusta hakevia taiteilijoita ja muusikoita. Heitä varten Juminkekoon on luotu digitaalinen Vienan äänite- ja kuva-arkistoa, joka sisältää noin satatuhatta valokuvaa ja satoja tunteja perinnenauhoituksia Kalevalan laulumailta sekä muualta Karjalasta, Vepsänmaalta ja Inkerinmaalta.

Kuva-arkisto sijaitsee internetissä, joten materiaali on reaaliajassa tutkijoiden tai muiden tarvitsijoiden käytettävissä. Juminkeon tuotantotiloissa valmistetaan uusia av-ohjelmia ja verkkosivustoja sekä Juminkeossa esitettäviksi että internetiin. Maailmalaajuista katselua varten on tehty useita verkkosivukokonaisuuksia: “Lönnrot ja Kainuu” ja “Vienan runokylät” sekä matkailijoita palvelevia sivustoja, joista osa toimii myös mobiililaitteilla ja sisältää myös ääninäytteitä.

Julkaisuja ja kylähankkeita

Myös perinteinen julkaisutoiminta kuuluu Juminkeon toimintaan. Säätiö julkaisee sekä tietokirjoja että kaunokirjallisuutta. Juminkeon toimesta on ilmestynyt myös kaikki viisi Elias Lönnrotin itse toimittamaa Kalevala-versiota. Tietokirjoja ovat mm. Lönnrotin väitöskirja vepsän kielestä, akateemikko Eino

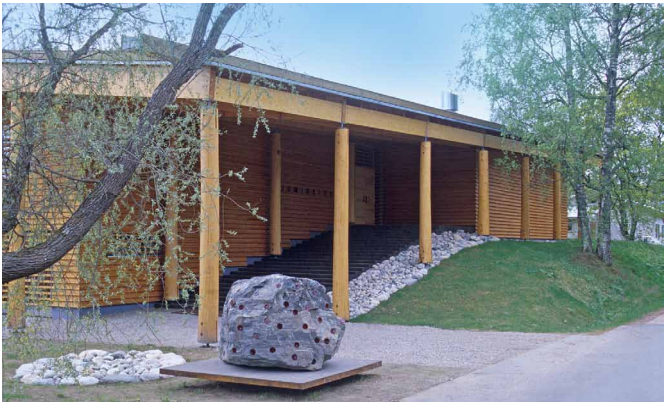

Juminkeon toimitiloiksi vuonna 1999 valmistunut näyttävä puurakennus Kuhmon keskustassa (kuva Juminkeko)

Karhun kirjoittama Lönnrotin elämäkerta sekä hänen tutkielmansa karjalaisesta ja inkeriläisestä kansankulttuurista "Isien sanoma". Kaunokirjallisuuden puolella Juminkeko on julkaissut *Karjalan kirjallisuuden klassikot* -sarjaa, joka sisältää Nikolai Jaakkolan, Antti Timosen, Ortjo Stepanovin, Jaakko Rugojevin ja Pekka Pertun prossaa sekä Nikolai Laineen, Lea Helon, Taisto Summasen, Jaakko Rugojevin, Vladimir Brendojevin ja Armas Mishinin runoutta. Teossarja päättyi viime vuonna julkaistuun vepsäläisen kirjallisuuden klassikkoon.

Cd-levyinä Juminkeko on julkaissut mm. *Vienan kansan laulajia* -sarjaa, jossa esitellään nykypäivän runolaulajia. Lapsia varten on julkaistu satulevyjä.

Kaikkia Juminkeon julkaisuja on saatavissa myös tilaamalla (www.juminkeko.fi).

Juminkeko on toteuttanut parin viime vuosikymmenen aikana useita erilaisia hankkeita, joilla on tuettu vienalaisen kulttuurin säilymistä. Hankkeiden avulla mm. Paanajärven kylä on pelastettu hukkumasta voimala-altaaseen, Haikolan kylä elvytetty kiinnostavaksi vierailukohteeksi, jossa vuosittain järjestetään mm. elokuvafestivaali, ja Uhtuan entistä piirikeskusta on restauroitu etnokulttuurikeskukseksi. Parin viime vuoden aikana Juminkeko on yhteistyössä Karjalan kulttuuriministeriön kanssa luonut Karjalaan kantakansojen kulttuureja esittelevän etnokulttuurikeskusten verkoston, joka tarjoaa mielenkiintoisia tutustumiskohteita kulttuurimatkailijoille (www.etnokarjala.ru).

Juminkeko on avoinna yleisölle sunnuntaista torstaihin klo 12.00–18.00 ja heinäkuussa joka päivä. Muina aikoina ryhmille sopimuksen mukaan.

Markku Nieminen

Naisenergiaa ilman rajoja

Lieksan kaupungilla ja Mujejärven piirillä on ollut yhteistyötä jo 1980-luvulta alkaen. Helmikuussa 2015 lieksalaiset tekivät vierailun Mujejärven piiriin isolla joukolla (tarkemmin Repolaisessa 72). Delegaatiossa oli mukana myös Lieksan Naisyrittäjien edustaja. Matkan aikaansaannoksena syntyi ajatus yhteishankkeesta Lieksan ja Venäjän Karjalan kesken. Erityisesti Mujejärven naisväki ilmaisi kiinnostuksensa Lieksan Naisyrittäjien toimintaan.

– Naisia kiinnostavat samat asiat sijainnista riippumatta. Annettavaa tuntui löytyvän puolin ja tosin. Kielimuurikin näytti kaikkoavan välillä kokonaan, kun innostuimme kehittelemään eri tapahtumia. Onneksi tulkkimme Eila Lintunen varmisteli sen, että varmasti puhumme samasta asiasta, kertoo Naisyrittäjien puheenjohtaja Taina Kiiskinen Lieksasta.

Taina Kiiskinen opastaa mujejärveläisiä värien maailmaan (kuva Aija Väätäinen)

Ontajärveltä löytyi innokkaita kutojia (kuva Taina Kiiskinen)

Uusia käsityötekniikoita

Vuoden päästä tästä ensivierailusta Mujejärvelle, Lieksan Naisyrittäjillä oli käynnissä kansainvälinen Leader-hanke, jonka kohderyhmää ovat naisyrittäjät, muu naisväestö ja nuoret tytöt rajan molemmin puolin. Kansainvälinen verkostoitumishanke sai nimen Naisenergiaa ilman rajoja. Kumppanina hankkeessa on Venäjän Karjalan Mujejärven piirin kansalaisjärjestö Mujejärven Sydämet.

Hankkeen ensimmäinen tapahtuma oli yhdessä Lieksan Taitokeskuksen kanssa helmikuussa Mujejärvellä pidetty huovutus- ja matonkudevirkkauskurssi. Märkähuovutustekniikan opeilla kurssilaiset valmistivat huopahelmiä. Palloja syntyi tosi näppärästi ja yön yli kuivuttuaan niistä tehtiin kauniita koruja. Sitten oli vuorossa neulahuovutus, joka olikin osallistujille ihan uusi juttu ja siitä innostuttiin niin, että kurssin jälkeen huovutusvillat ostettiin loppuun Mujejärven kaupoista. Matonkudevirkkaus oli osallistujille myös uusi asia, mutta neliötä, pyöreää ja kulmikasta mattoa rupesi syntymään vauhdilla. Käsityöneuvoja Aija Väätäinen toimi mukana vastuullisena opettajana.

Kangaspuiden virittelyä nauraen ja laulaen

Uusi matka tehtiin jo kahden viikon päästä ja suuntana oli Ontajärvi. Paikallisella kylätalolla liek-

Kudontaohjeita käännettiin venäjäksi hankkeen lähikoordinaattorin Eila Lintusen toimiessa tulkkina (kuva Taina Kiiskinen)

salaiset opastivat kangaspuiden käyttöä. Kylän naisilla on useat hyvät kangaspuut. Aija Väätäinen apureineen teki tarvittavat huoltotyöt ja opasti loimien laitossa. Kangaspuita viriteltiin väliin nauraen ja väliin laulaen.

Huhtikuussa oli jälleen kohteena Mujejärvi ja aiheena tällä kertaa tyyli- ja värikoulutukset. Mujejärveläisiä aiheeseen perehdytti Taina Kiiskinen. Yleisön pyynnöstä toteutettiin samainen koulutus myös miehille.

– Yhteistyö kansalaisjärjestö Mujejärven Sydänten kanssa on ollut loistavaa. Kaikki on tähän saakka mennyt hankesuunnitelman mukaisesti. Ihmiset Venäjän Karjalassa ovat mielestäni hyvin pitkälti samanlaisia kuin me pohjoiskarjalaiset, positiivisia ja vieraanvaraisia. Jo nyt on syntynyt monta sellaista ystävyyssuhdetta, jotka varmasti jatkuvat myös hankkeen jälkeen, kertoo Taina Kiiskinen.

Uusia ideoita ja vastavierailuja

– Mujejärven aktiivisilla käsityöläisillä on kekseliäisyyttä. Vähistä raaka-aineista syntyy upeita käsitöitä. Heillä on paljon uusia ideoita meille lieksalaisille käsityöihmisille, sanoo mukana ollut käsityöammattilainen Aija Väätäinen Taito Pohjois-Karjalasta.

Lieksan Naisyrittäjät vierailivat huhtikuussa Rukajärvellä mm. vanhusten palvelutalossa ja koululla. Palvelutalon pirteät karjalaismummot lauloivat vieraille karjalan kielellä. Eräs vanha täti oli ihastunut vieraiden vilkkauteen, ja kertonut luulleensa suomalaisia vähäpuheisiksi ja vakaviksi ihmisiksi. Taina Kiiskinen kertoo vastanneensa tä-

hän, että Itä-Suomessa rajan pinnassa, ihan naapurissa, kasvaneet lieksalaiset ovatkin eri maata. Koulu oli ollut mielenkiintoinen sekoitus vanhaa ja uutta. Käsityöluokassa oli ompelukonekalusto erityisen iäkästä, mutta taas vastaavasti yhdessä luokassa oli nykyaikainen älytaulu.

Vastavierailu Lieksaan toteutui huhtikuun lopulla, jolloin Rukajärveltä saapui joukko nuoria naisia viikonlopuksi Lieksaan. Heillä oli mukana itsetehtyjä ekologisia fantasiavaatteita esiteltäväksi muotinäytöksessä.

Lieksalaisten hanke kestää vuoden 2017 heinäkuuhun saakka. Luvassa on vielä paljon toimintaa, myös sellaista, joka näkyy Lieksassa. Kesäkuussa Lieksassa pidettävillä Pielisen Messuilla nähdään esiintymislavalla mujejärveläinen 15 hengen tanssiryhmä-Harmonia. Hanke aikoo järjestää olkityökurssin Lieksassa ja kaikille avoimen käsityömatkan Mujejärvelle. Myös tanssi- ja nukketeatteriteemaa on suunnitteilla.

Lea Tserni-Puittinen

Aija Väätäinen avustaa ontajärveläistä Nadesda Makarovaa. Kesäkuussa pidettäville Pielisen Messuille saadaan myyntiin näihin loimiin tehtyjä mattoja (kuva Taina Kiiskinen)

Omelia oli Repolan suurimpia kyliä

Repolan kylien joukossa on yksi, joka on jäänyt mieleeni oman isäni syntymäkylänä ja siihen oikeastaan perustuu kiinnostukseni koko laajaan Repolan pitäjään. Historian kirjoihin Suomessa Omelia on jäänyt jatkosodan aikana Omelian motin johdosta. Vesistöjen solmukohtana se on luonnonkaunis paikka tänäänkin.

Riista ja kalavedet toivat asukkaat

Omelia, josta käytetään myös nimeä Omelie, on vanha kylä ja asuinpaikka. Luonnollinen sijainti, Roukkulanjärven ja Torasjärven vesistöjen välissä on perusta sille, että se oli aikanaan suurten salojen ja riistamaiden takia tullut asutuksi. Kylä sijaitsee noin 20 kilometriä Repolasta Muujärvelle päin, puolisen kilometriä maantiestä, Roukkulaan vievän tien varrella. Sillä suunnalla on ollut myös kylän hautausmaa, jonka vieressä myös isäni perheen asuintalo on ollut. Nykyisin Omelia on rajavyöhykettä, aikaisemmin siellä sai käydä vapaasti.

Omeliassa tiedetään olleen asutusta jo ainakin 1680-luvulla. Kylän asukkaat saivat elantonsa metsästyksestä ja kalastuksesta. Kalastusta harjoitettiin pääasiassa pohjoispuolella olevista järvistä aina Kuittijärvillä asti. Sinne lähdettiin useiksi viikoiksi muikun ja siian pyyntiin, kulkeminen tapahtui jokia ja järviä myöten. Myös Lieksajärveä hyödynnettiin erityisesti Suomeen suuntautuneeseen kaupankäyntiin varsinkin talviaikana. Turkiksia tuotiin Lieksaan ja kauemmaksikin, vastaavasti sieltä päin tuotiin välttämättömiä raaka-aineita ja tarvikkeita.

Omelia oli 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa Repolan suurimpia kyliä. Ruokakuntia oli useita kymmeniä. Ruokakunta käsitti yleensä useita sukupolvia. Kylän asutus oli joen molemmilla puolilla, oli ns. Päntön puoli Roukkulan puoleisella rannalla ja Jaakkosen puoli Muujärven tien puoleisella rannalla. Jaakkosen puoleisella rannalla oli myös Kyötinniemi, Kyöttisen suvun suuri talo oli siellä hyvin keskeinen paikka.

Kylässä oli mylly Mellitsäkosken rannassa ja sepän paja oli Jaakkosen puolella. Kylän asukkaat olivat karjalaisia, muutama talous

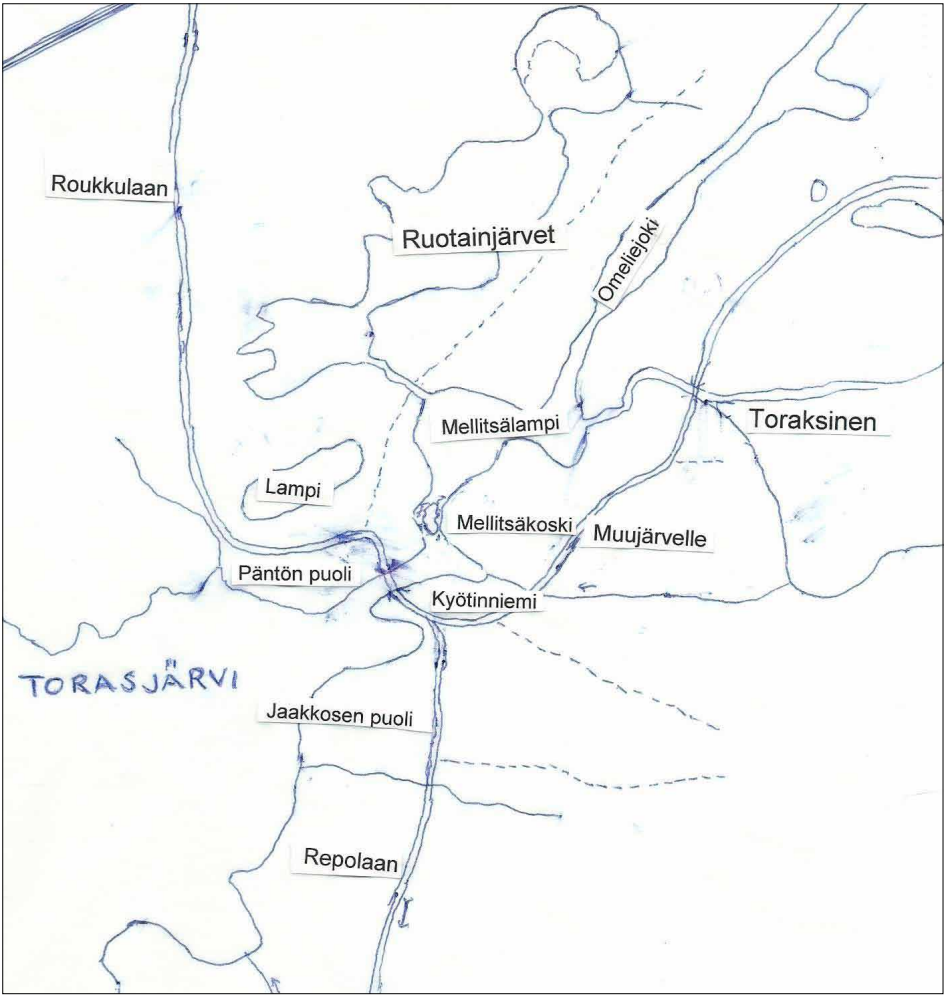

Omelian keskeisiä paikkoja (kartan piirtänyt Ville Pänttönen yhdistelemällä useamman historiallisen kartan tietoja)

oli Suomesta lähinnä avioitumisen kautta tulleita (Väisänen Lappeenrannasta, Karttunen Polvijärveltä). Pänttösten ruokakuntia oli ainakin kuusi. Keskinäistä lähisukulaisuutta on yritetty selvittää, mutta ainakin 1850-luvulla on jo ollut serkuksia tai kaukaisempaa sukua olevia. Kyöttisten suku on myös vanha, useita ruokakuntia käsittävä. Muita Omeliassa asuneita ovat ainakin Nesteriset, Seppäset, Pöhöset, Ossippaiset ja Jaakkoset.

Muutosten tuulet

Omelianjoen yli valmistui vuonna 1908 uusi puinen arkkusilta, kun ajokelpoinen tie Roukkulaan ja Saarenpäähän tehtiin. Tämä tie paransi kulkuyhteyksiä Repolan pitäjän sisällä ja erityisesti naapurikylistä Repolan kirkonkylälle.

Kun Repolaan puhalsivat vuonna 1918 muutosten tuulet, perustettiin sinne useita kouluja. Säilyneiden Omelian koulun johtokunnan pöytäkirjojen ja muun aineiston perusteella oli Omelian alakoulussa 30 oppilasta lukuvuonna 1918–1919, seuraavana vuotena 25 oppilasta. Koulua varten vuokrattiin Andrei Pänttöseltä huone 100 markan kuukausivuokraa vastaan, kuitenkin vain niiden kuukausien ajaksi kun koulu toimii. Omeliaan aiottiin rakentaa myös oma koulutalo, mutta se jäi levottomien aikojen takia (Suomen hallinnon aikana) toteuttamatta. Pöytäkirjoja on julkaistu ainakin Repolaisen numeroissa 20–22.

Omelian kylän asioita, samalla kuin koko Repolan kunnan asioita, hoiti tunnettu kunnallismies Pekka Kyöttinen. Kyöttinen nautti suurta

Omelian silta vuonna 1909

luottamusta ja eteni aikanaan koko Aunuksen piirihallintoon asti.

1930-luvulla Omeliaan perustettiin ajan vaatimusten mukaisesti valtion toimesta kolhoosi, joka sai nimekseen Lokakuun 13. Paikalliset asukkaat vastustivat kolhoosin perustamista eikä sen toiminta lähtenyt kovinkaan sujuvasti käyntiin. Kolhoosille määrätyt tavoitteet jäivät täyttymättä, johtuen osin ehkä viljeltäväksi määrätyistä kasveista (mm. kaali), mutta myös työikäisten miesten ja muun työvoiman vähäisyydestä. Kylän asukkaista osa oli 1920-luvun alkupuolella siirtynyt pakolaisiksi Suomeen, osa oli siirretty pakkotöihin muualle. Varsinkin perheet, joista joku perheenjäsen oli mennyt Suomeen eikä ollut ”armahduksesta” huolimatta palannut, joutuivat pakkotoimien kohteeksi.

Omelia talvi- ja jatkosodan aikana

Talvisodan aika ei Omelian kylää juurikaan koskenut. Repolasta evakuoitiin joitakin rajan pinnassa olleita kyliä, mm. Roukkulan ja Saarenpään kylien asukkaat siirrettiin itään. Vuoden 1941 väestötilaston mukaan Omelian kyläneuvoston

Omelian silta nykymuodossaan (kuva Ville Pänttönen)

alueella oli yksi maatila (kolhoosi) ja asukkaita alle 300, joista noin 90 prosenttia karjalaisia.
Jatkosodan alettua kesällä 1941 suomalaiset saavuttivat poltetun Repolan kylän heinäkuun 10 päivänä kello 14.00.

Muutaman päivän valmistelun jälkeen sotatoimia jatkettiin. Virrankylä-Omelia alueelle, jonne puna-armeijan joukot olivat siirtyneet, saatiin muodostettua ns. Omelian motti, johon tuhottiin puna-armeijan JR337. Vain pieni osasto pääsi pakenemaan motista. Tämän sota-operaation jäljiltä on vielä tänäänkin nähtävissä maastossa jäänteitä korsuista ja muista kaivannoista. Omelian kylä oli myös poltettu, vain jokunen sauna tai vajarakennus rannassa oli ollut pystyssä sotilaiden saapuessa kylään.

Omelian uusi nousu

1950- ja 1960-luvuilla Omeliaan perustettiin uusi metsätyöyksikkö, lesopunkti, joka kuului Repolan metsätyökeskuksen alaisuuteen. Metsätyökylän asuinrakennukset rakennettiin Omelianjoen Roukkulan puoleiselle rannalle tiiviiksi kyläkokonaisuudeksi. Omelia toimi suurten hakkuutyömaiden keskuksena reilun kaksi vuosikymmentä. Sitten piirien yhdistämisen ja metsäteollisuuden kehittymisen myötä myös Omelian merkitys metsätyökylänä väheni ja kylä autioitui vähitellen.

Nykyisin kylässä ei ole montakaan ympärivuotista asukasta, sen sijaan kesäaikainen vapaa-ajan vietto vilkastuttaa kylää. Sinne on rakennettu uusia kesäkäyttöön sopivia taloja ja Roukkulaan menevän tien silta uusittiin muutama vuosi sitten. Omelianjoki ja erityisesti Mellitsäkoski ja Mellitsälampi ovat muistoissani elävinä, isän kertomuksista tuttuina paikkoina. Omeliessa käydessäni olen käynyt kosken partaalla usein: sekä silloin, kun se kuohuu runsaan veden aikana, että silloin, kun se kuivuuden johdosta on vaimeasti virtaava puro.

Ei ole kovin pitkä aika, kun kuulin, että ukkini Mikki Pänttönen ja hänen veljensä Antti olivat hyviä koskenlaskijoita veneellä. Sen olen tiennyt jo aikaisemmin, että he hoitivat hevosilla rahdin ajoa Lieksaan ja jonkin verran myös kievarikyydityksiä. Kievari oli pääasiallisesti ollut Kyöttisen talossa velvollisuutena.

Ville Pänttönen

Viuluja Repolan puusta

Viime vuonna ilmestyneessä Anna Kortelaisen kokoamassa kirjassa Avojaloin kerrotaan 20 tositarinaa Karjalan Kannakselta. Martti Backman kirjoittaa siitä, miten viipurilainen sahanomistaja Harry Wahl aikoi nostaa suomalaisen vilunrakennustaidon maailman huipulle Repolan kuusesta valmistettavien viulujen avulla. Ohessa julkaisemme Backmanin artikkelista Pertti Rannikon tekemän valikoivan tiivistelmän.

Kun vaikeuksiin ajautunut Wahlin saksalaistaustainen liikemiessuku myi vuonna 1909 puutavarayhtiönsä, halusi Harry Wahl (1869–1940) toimia edelleen puun parissa. Hän osti omalla sukuosuudellaan Lappeenrannan Lamposaaresta vaatimattoman sahan, investoi ja laajensi yritystä rohkeasti. Wahl panosti erityisesti puutavaran korkeaan laatuun. Paras puu hankittiin Pohjois-Aunuksesta Repolan ikimetsistä. Jo kannoilla komeimmat punahonkatukit merkittiin erikseen vientimerkillä redwood ja eroteltiin muista. Kaksi kolmannesta Lamposaaren viennistä oli korkealaatuista punahonkaa, joka tunnettiin kautta Euroopan ja josta ostajat maksoivat hyvin.

Ensimmäisen maailmansodan puhjettua tyrehtyi puutavarakauppa ja puutavarayhtiöt sulkivat sahansa. Wahl jatkoi kuitenkin sahaamista entiseen tahtiin. Hän ajatteli, että sota loppuu aikanaan ja silloin laudalla, lankulla ja par-

Harry Wahlin ensimmäinen viuluostos Stradivarius 1702 (kuva Maija-Stiina Roineen kirjasta Harry Wahl, Ainutlaatuisen jousisoitinkokoelman omistaja)

rulla on kysyntää. Kun sota päättyi vuonna 1918, tarvittiin Euroopassa rajattomasti rakennuspuuta. Wahlin varastot olivat pullollaan ja hänestä tuli nopeasti rikas mies.

Harry Wahl ei halunnut jäädä vain menestyväksi lankkusahuriksi. Hän oli nuorempana voittanut Tukholman olympialaisissa 1912 purjehduksessa olympiahopeaa. Rikastuttuaan hän perehtyi syvällisesti purjeveneen suunnitteluun ja rakennutti piirtämiään veneitä. Hänen klassikkopursillaan purjehditaan ja kilpaillaan edelleenkin.

Sitten veneiden rinnalle ja ohitse hiipi uusi puunjalostushimon kohde: viulu. Ensimmäisen Stradivariuksensa Wahl hankki heti sodan päätyttyä. Nälkä kasvoi, ja Wahl matkusti ympäri Eurooppaa ostamassa tunnetuilta viulukauppiailta heidän arvokkaimmat jousisoittimensa. Pian hän oli arvokkaimman yksityisen omistaman jousisoitinkokoelman haltija koko Euroopassa.

Matkojensa aikana Wahl imi itseensä kaiken mahdollisen tiedon viuluista ja viulukaupoista. Hän päätyi siihen, että suomalaisten laatuviulujen kannen raaka-aineeksi sopisi parhaiten Repolan ikikuusi, jonka tiukka syyrakenne muistutti Italian Alpeilla kasvaneen tuhatvuotisen kuusen ominaisuuksia. Cremonan mestareilta Wahl oli oppinut, kuinka sopiva kuusipuu löydetään ja arvioidaan. Hänet nähtiin itse Lamposaaren uittoaltaalla valikoimassa omin käsin Repolan kuusen mahtavia tyvitukkeja. Niistä sahattiin lankkuja, joita kuivattiin hellävaraisesti. Lopulta pihkalle tuoksuvat, viskin väriseksi kypsyneet lankut lähetettiin vilujen pyhään kaupunkiin, Italian Cremonaan, aikansa parhaille viulumestareille.

Näin valmistui kolmekymmentä suomalaisitalialaista jousisoitinta, joiden ääni vastasi parhaita klassisia viluja. Osittain lakatut viulut kuljetettiin 1930-luvun lopulla Viipuriin Wahlin talon viuluholviin odottamaan kehitystyön jatkoa. Wahlin päämääränä oli nostaa suomalainen vilunrakennus maailman huipulle, jolloin Repolan puun kilohinta laskettaisiin jo miljoonina euroina.

Talvisodan ajan Harry Wahl oli sairaalassa Porvoossa. Eräs hänen ystävänsä pelkäsi, että Wahlin viulut tuhoutuvat Viipurin pommituksissa, ja ehti kuljettaa arvokkaimmat niistä turvaan. Repolan puusta Italiassa teetetyt koeviulut jäivät sodan jalkoihin, eikä niistä ole kuulunut sen jälkeen mitään. Kesällä 1940 kuoli myös Harry Wahl.

Toimitus kiittää Hannu Pottosta aihetta koskevasta vinkistä.

REPOLA-SEURA R.Y.

Hallitus 1.3.2015 – 28.2.2016

Pertti Rannikko, *puheenjohtaja*, p. (013) 717422
Huhtilammentie 945, 82160 OSKOLA
pertti.rannikko@uef.fi

Ville Pänttönen, *varapuheenjohtaja*, gsm 040 5111 560
Kauppakatu 10a A 1, 80100 JOENSUU
ville.panttonen@gmail.com

Lea Tserni-Puittinen, *sihteeri*, gsm 050 520 4121
Kylänlahdentie 24, 81810 JAMALI
lea.tsernipuittinen@lieksa.fi

Päivi Kiiskinen, *jäsensihteeri*, gsm 050 511 6580
Kiehiskuja 3, 80140 JOENSUU
paivi.kiiskinen1@gmail.com

Valentina Afanassieva, gsm 040 716 5151
Tuulentie 2 A 29, 80160 JOENSUU
valentina.afanassieva@elisanet.fi

Asko Saarelainen, gsm 040 104 4111
Korholantie 1, 81720 LIEKSA
asko.saarelainen@lieksa.fi

Antti Pottonen
pottonen@gmail.com

Hallituksen ulkopuolinen taloudenhoitaja:
Tuula Kilpeläinen, gsm 044 330 5529
Niemiskyläntie 51, 88900 KUHMO
tuula.kilpelainen@iki.fi

Vuoden 2016 jäsenmaksu

Repola-seuran vuosijäseniä pyydetään maksamaan 20 euron jäsenmaksu kesäkuun 15. päivään mennessä. Muistakaa merkitä viitenumeroksi yllä olevassa osoitetarrassa oleva numero. Repola-seuran pankkitili on IBAN-muodossa FI05 5354 0420 0466 26.

Repolan matka 15.–18.7.2016

Repolan matkalle lähtijöiden on ilmoittauduttava 1.6. mennessä puheenjohtaja Pertti Rannikolle (yhteystiedot löytyvät edelliseltä sivulta). Matkalle lähtijöiden on syytä jo hyvissä ajoin ennen juhannusta ryhtyä omatoimiseen viisumin hankintaan. Viisumin voi hankkia useimpien matkatoimistojen kautta. Viisumia haettaessa mukana on oltava yksi passivalokuva ja todistus matkavakuutuksesta sekä passi. Kertaviisumin hinta on matkatoimistosta riippuen suunnilleen 75–80 euroa ja sitä on haettava viimeistään 2-3 viikkoa ennen matkaa.

Matkareitti on perinteinen Joensuu-Lieksa-Kuhmo-Repola, jonka varrelta voi tulla kyytiin. Kuljetuksen hinta on kokoluokkaa 150 euroa (tarkka hinta riippuu lähtijöiden määrästä) ja perhemajoitus täysihoidolla 30 euroa/vrk. Alustavan kiinnostuksensa ennakkoon ilmoittaneiden on myös vahvistettava matkalle lähtönsä 1.6. mennessä.